

פרשיות אזורי מות-קדושים

adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. ויקרא פרק טז, א-יג

(א) וידבר ה' אל-משה אחר מות שני בני אהרן בקרבנותם לפני-ה' וימתו: (ב) ויאמר ה' אל-משה דבר אל-אהרן אחיך ואל-יבא בכל-על אלהי-קדש מבית לפרכת אל-פני הכפרת אשר על-הארץ ולא ימות פי בעינו אראה על-הכפרת: (ג) בזאת יבא אהרן אלהי-קדש בפר בן-בקר לחטאת ואיל לעלה: (ד) פתנת-בד קדש ולפני ומכנס-יבד יתנו על-בשרו וכאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצגף בגדי-קדש הם ורתץ במים את-בשרו ולבשם: ... (יב) ולקח מלא-המחמה גחלי-אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: (יג) ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה' וכסהו ענן הקטרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות:

2. ויקרא פרק י

(א) ויקחו בני-אהרן נדב ואביהוא איש מחמתו ויתנו כהן אש וישעמו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: (ב) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה': (ג) ויאמר משה אל-אהרן הוא אשר-דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל-פני כל-העם אפבד וידם אהרן: (ד) ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את-אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: ... (ו) ויאמר משה אל-אהרן ולא-עזר ולא-יתמרו בניו ראשיכם אל-תפרעו ובגדיכם לא-תפרמו ולא תמתו ועל כל-העדה יקצף ואחיכם כל-בית ישראל יכפו את-השופה אשר שרף ה': (ז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פת-תמתו פת-עמון משחת ה' עליכם ויעשו כדבר משה: פ (ח) וידבר ה' אל-אהרן לאמר: (ט) גיו ושכר אל-תשתו אתהו ובגדיך אתה בבאכם אל-אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדרתיכם: (י) ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטקור: (יא) ולהורות את-בני ישראל את פלי-החלים אשר דבר ה' אליהם ביד-משה: פ

3. ספורנו ויקרא פרק י

(א) ויקחו בני אהרן. איש מחתתו. חשבו שכמו שאחר התמיד, אשר בו תשרה שכינה, כאמרו עולת תמיד לדורותיכם פתח אהל מועד לפני ה', אשר אועד לכם שמה (שמות כט, מב) תבא הקטרת, כך היה ראוי להקטיר קטרת חדשה עתה על הגלות כבוד ה' אל כל העם ועל ירידת האש ולכן הקריבוהו: לפני ה'. במזבח הפנימי שנאמר בו לא תעלו עליו קטרת זרה וגם אם היה ראוי לעשות כך אם היו מצווים בזה, חטאו לעשותו עתה:

4. שמות פרק ל, ו-י

(ו) ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על-ארץ העדת לפני הכפרת אשר על-העדת אשר אועד לך שמה: (ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בפקר בפקר בהיטיבו את-הנרות יקטירנה: (ח) ובהעלת אהרן את-הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתיכם: (ט) לא-תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסף לא תסכו עליו: (י) וכפר אהרן על-קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הפפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם קדש-קדשים הוא לה': פ

5. רש"י שמות פרשת תצוה פרק ל פסוק ט

קטרת זרה - שום קטורת של נדבה. כולן זרות לו חוץ מזו:

6. רמב"ן שמות פרשת תצוה פרק ל פסוק ט

(ט) קטרת זרה - שום קטרת של נדבה, שכולן זרות לו חוץ מזו. לשון רש"י. אבל אונקלוס אמר קטורת בוסמין נוכראין, ולא תרגם נוכריא, רצה לפרש שלא יעשה קטרת מסמים אחרים זולתי הקטרת אשר יצוה אותם, וכן אם הוסיף בה סמים אחרים יעבור בלאו הזה:

7. חזקוני שמות פרשת תצוה פרק ל פסוק ט

(ט) קטרת זרה כל קטורת שאינה באה משל צבור אפילו היא באה משל כהן היא נקראת קטרת זרה כשם שעשו נדב ואביהוא שלקחו איש מחתתו ולכך נענשו. ד"א קטרת זרה שאינה כמתכונתה.

8. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף סג עמוד א

והא תניא, רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרוש- וְנָתַנו בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ, אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים - מצוה להביא מן ההדיוט.

9. ויקרא פרק א,

(ה) וְשִׁתַּטְּ אֶת-בֶּן הַבְּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב אֲשֶׁר-פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (ו) וְהִפְשִׁיט אֶת-הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ: (ז) וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ:

10. תוספות מסכת עירובין דף סג עמוד א

מאי דרוש וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט - לכאורה משמע שהקטרת שהקטירו על מזבח החיצון היה והוראת שעה היתה כדאשכחנא בקטרת של נשיאים כדאמרינן בשילהי התכלת (מנחות דף נ:): דאי על מזבח הפנימי הקטירו מאי שייכא אותה דרשה לשם והא לא היה יורד אש על מזבח הפנימי לשם קטרת דהא קי"ל בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לג.) דמערכה שניה שעל מזבח החיצון לקטרת מיהו בתורת כהנים משמע שלבית קדשי הקדשים נכנסו להקטיר ולשם נשרפו וצ"ע.

11. ספרא שמיני - מכילתא דמילואים

(ל) ויברכם זו ברכה סתומה שאין אתה יודע, וחזר הכתוב ופירש להלן יברכך ה' וישמרך עד וישם לך שלום, ויבא משה ואהרן אל אהל מועד, למה נכנס משה ואהרן ביחד ללמד אהרן על מעשה הקטורת, או לא נכנס אלא לדבר אחר, ... הא למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטורת. (לב) ... רבי ישמעאל אומר יכול אש זרה ממש, תלמוד לומר אשר לא צוה אותם הכניסוה בלא עצה, רבי עקיבא אומר לא הכניסוה אלא מן הכיריים שנאמר ויקריבו לפני ה' אש זרה אם כן למה נאמר אשר לא צוה אותם שלא נמלכו במשה רבן, רבי אליעזר אומר לא נתחייבו אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. (לד) ותצא אש מלפני ה' מלמד שיצא אש מבית קדשי הקדשים ושרף נשמתם, אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטים של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבעה ונכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה, ותאכל אותם נשמתם נשרפה ... (לה) וימותו לפני ה' רבי אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרים ליכנס לשם, שנאמר ויקרבו וישאום בכותנותם אם כן למה נאמר וימותו לפני ה' נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר וימותו לפני ה' אם כן למה נאמר ויקרבו וישאום בכותנותם מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאם לחוץ.

12. ויקרא פרק ט, א-כד

(א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבגיו ולזקני ישראל: (ב) ויאמר אל-אהרן קח-לך עֵגֶל בָּקָר לְחִטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לִפְנֵי ה': (ג) וְאַל-בְּגֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאֹמֶר קָחוּ שְׂעִיר-עִזִּים לְחִטָּאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה: (ד) וְשׁוֹר וְאַיִל לְשִׁלְמִים לְזִבְחַת לִפְנֵי ה' וּמִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם: (ה) ויקחו את אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד ויקרבו כֹּל-הָעֵדָה ויעמדו לפני ה': (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וְיִרְא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה': (ז) ויאמר משה אֶל-אֶהֱרֹן קְרַב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְעֲשֵׂה אֶת-חֲטָאתְךָ וְאֶת-עֹלֹתְךָ וְכִפֵּר בְּעֵדֶךָ וּבְעֵד הָעָם וְעֲשֵׂה אֶת-קָרְבַּן הָעָם וְכִפֵּר בְּעֵדֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה': (ח) ויקרב אֶהֱרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וישתטט את-עֵגֶל החטאת אֲשֶׁר-לוֹ: (ט) ויקרבו בְּנֵי אֶהֱרֹן אֶת-הַדָּם אֲלֵיו ויטבל אֶצְבָּעוֹ בְּדָם ויתן על-קרנות המזבח ואת-הַדָּם יצק אל-יסוד המזבח: (י) ואת-החלב ואת-הקִלִּית ואת-היתרת מן-החטאת הקטיר המזבחה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה: (יא) ואת-הבֶּשֶׂר ואת-העֹר שָׂרָף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה: (יב) וישתטט את-העֹלָה וימצאו בְּנֵי אֶהֱרֹן אֲלֵיו אֶת-הַדָּם ויזרקוהו על-המזבח סְבִיב: (יג) ואת-העֹלָה המצאיו אליו לְנִתְחֶיהָ ואת-הָרֹאשׁ ויקטר על-המזבח: (יד) וירתיץ את-הקֶרֶב ואת-הַכְּרָעִים ויקטר על-העֹלָה המזבחה: (טו) ויקרב את קָרְבַּן הָעָם וילחך את-שְׂעִיר חֲטָאת אֲשֶׁר לָעָם וישתטטהו ויחטאֵהוּ פְּרָאשׁוֹן: (טז) ויקרב את-העֹלָה ויעשֶׂה כַּמִּשְׁפָּט: (יז) ויקרב את-המִנְחָה וימלא כפֹּר מִמֶּנָּה ויקטר על-המזבח מִלְבָּד עלת הבקר: (יח) וישתטט

את השור ואת האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני אהרן את הדם אליו ויזרקו על המזבח סביב: (יט) ואת החלבים מן השור ומן האיל האלה והמכסה והפליית ויתרת הפכד: (כ) וישומו את החלבים על-הקזות ויקטר החלבים המזבחה: (כא) ואת הקזות ואת שוק הימין הגוף אהרן תנופה לפני ה' כאשר צוה משה: (כב) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעלה והשלמים: (כג) ויבא משה ואהרן אל-אהל מועד ויצאו ויברכו את העם ויבא כבוד-ה' אל-פל-העם: (כד) ותצא אש מלפני ה' ותאכל על-המזבח את-העלה ואת-החלבים ויבא פל-העם ויזנו ויפלו על-פניהם:

13. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נג עמוד א

תנו רבנן, (ויקרא טז) "ונתן את הקטרת על האש לפני ה'", שלא יתקן מבחויז ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומרים, יתקן מבחויז ויכניס. מאי דרוש? (שם) "כי בענו ארצה על הפפרת", מלמד שיתקן מבחויז ויכניס, אמרו להם חכמים, והלא כבר נאמר, "ונתן את הקטרת על האש לפני ה'". אם כן, מה תלמוד לומר, "כי בענו ארצה על הפפרת"? מלמד שנותן בה מעלה עשן. ומנין שנותן בה מעלה עשן? שנאמר, (שם) "וכסה ענו הקטרת את הפפרת", הא לא נתן בה מעלה עשן, או שחסר אחת מכל סמניה, חיב מיתה. תניא, רבי אליעזר אומר, לא מתו בני אהרן - אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן, מאי דרוש? (שם א) "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח", אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט:

14. תלמוד בבלי מסכת יומא דף יט ע"ב

גמרא. הוא פורש ובוכה - שחשדוהו בצדוקי, והן פורשין ובוכין - דאמר רבי יהושע בן לוי, כל החושד בפשרים לוקה בגופו, וכל כף למה? שלא יתקן מבחויז ויכניס מבפנים - פדרה שהצדוקין עושין. תנו רבנן, מעשה בצדוקי אחד שתקן מבחויז והכניס לפנים, ביציאתו הנה שמח שמחה גדולה, פגע בו אביו, אמר לו, בני, אף על פי שצדוקין אנו, מתיראין אנו מן הפרושים. אמר לו, כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה, (ויקרא טז) "כי בענו ארצה על הפפרת", אמרתי, אימתי יבא לידי ואקימנו, עכשיו שבא לידי, לא אקימנו?! אמרו, לא היו ימים מועטים עד שמת, והטל באשפה והיו תולעים יוצאות מחטמו. ויש אומרים, ביציאתו נגף, דתני רבי חייא, כמין קול נשמע בעזרה, שבא מלאך וחקטו על פניו, ונכנסו אחיו הפהגים, ומצאו ככה רגל עגל בין פתפיו, שנאמר, (יחזקאל י) "ורגליהם רגל ישרה, וכף רגליהם ככה רגל עגל":

15. שמות פרק כד, ו-יח

(ו) ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על-המזבח: (ז) ויקח ספר הכרית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר-דבר ה' נעשה ונשמע: (ח) ויקח משה את-הדם ויזרק על-העם ויאמר הנה דם-הכרית אשר פרת ה' עמכם על כל-הדברים האלה: (ט) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל: (י) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: (יא) ואל-אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את-האלהים ויאכלו וישתו: ס (יב) ויאמר ה' אל-משה עלה אלי הקרה והיה-שם ואתנה לך את-לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם: (יג) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל-ה' האלהים: (יד) ואל-הזקנים אמר שבו-לנו בזה עד אשר-נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי-בעל דברים יגש אליהם: (טו) ויעל משה אל-ה' ויבס הענו את-ה'הר: (טז) וישפן כבוד-ה' על-ה'ר סיני וכסהו הענו ששת ימים ויקרא אל-משה ביום השביעי מתוך הענו: (יז) ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ה'ר לעיני בני ישראל: (יח) ויבא משה בתוך הענו ויעל אל-ה'הר והי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה: פ

16. כלי יקר ויקרא פרק י

כי דעת האומר שתויי יין נכנסו, סובר שאש זרה זה מדבר ביין הבוער באדם כאש כמו שנאמר (ישעיה ה יא) [הוי משפיימי בכקר שבר ירדפו] מאתרי בושף גין ידליקם, והוא דליקה ממש מן השריפה אשר שרף בקרבם היין, ואף על פי שפרשת יין ושכר אל תשת עדיין לא נאמרה להם מכל מקום על דרך הקריבהו נא לפחתך היה להם לידע מסברא כי אין לבוא בשער המלך והוא שכור.

וראיה גדולה לדעה זו מה שנאמר (שמות כד יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, מכלל שהיו ראויין לשליחת יד על מה שאכלו ושנתו וזנו עיניהם מן השכינה מתוך לב גס של מאכל ומשתה ואמרו חז"ל (ויקרא רבה כ י) שלא רצה הקדוש ברוך הוא לערבב שמחת התורה והמתין להם עד יום זה. וקשה מה יום מיומים, ועוד שהרי גם יום זה נקרא שמחת לבו שכן דרשו חז"ל (תענית כו ב) ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה חנוכת בית המקדש, והיה לו להמתין עוד. אלא לפי שביום זה חזרו ושנו באוולתם ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר בערה בקרבם מצד היין ומתוך רוב שתיה באו לפני ה' אשר לא כדת על כן לא רצה ה' להמתין להם עוד כדי שלא יהיה הדבר בעיניהם כהיתר כי העובר עבירה ושנה בה הותרה לו (יומא פו ב). ועל כן נאמר לאהרן אחרי מות שני בניו ציווי בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו' (ויקרא טז ג) ביום צום כיפור יום ענות אדם נפשו כי אז הוא בא בהכנעה לפני בוראו לא מתוך לב גס פִּי־הַיֵּין בּוֹגֵד גְּבַר יִקְרַר וְלֹא יִנָּה (חבקיב ב ה):

17. רש"י ויקרא פרק טז

כי בענן אראה. כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני, ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא, זהו פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת. ביום הכיפורים:

18. רבינו בחיי על ויקרא פרק טז פסוק ב

כי בענן אראה אל הכפורת - לא אמר הכתוב כי אראה בענן על הכפורת שאילו אמר כן היה במשמע כי ההראות יהיה בענן, וא"כ מה המעלה היתרה שהיתה לכהן גדול יותר משאר כל ישראל, והלא כל ישראל היו ראויין הכבוד בענן, הוא שכתוב (שמות טז) והנה כבוד ה' נראה בענן אל כל בני ישראל, ועוד כתיב (שם לג) וראה כל העם את עמוד הענן. אבל עתה כשאמר כי בענן אראה על הכפורת, באר כי לאחר שיבא שם בענן ישמט הכבוד מן הענן ויהיה מתראה על הכפורת, ומפני זה סמך ההראות אל הכפורת, וכן דרך הכבוד בכל שאר ימות השנה להראות שם על הכפורת, וכהן גדול אינו רשאי להכנס שם בשאר ימות השנה כי אם ביום הכפורים, ולפיכך היה צריך ביום הכפורים לקטורת כדי שיהיה לו כסות עינים ולא יזנו עיניו מזיו הכבוד. ורז"ל דרשו, כי בענן אראה על הכפורת, בענן הקטורת, ומכאן שהיה צריך לעשות ענן הקטורת לפני ולפנים, לא שיתקן מבחוק ויכניס כדעת הצדוקין, וכן הכתוב מוכיח בפרשה שאמר (ויקרא טז) וכסה ענן הקטורת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות, ולכך העמידו בגמרא כי שני כתובים אלו, זה לעונש וזה לאזהרה, כי בענן אראה הוא לאזהרה, וכסה ענן הקטורת, לעונש:

19. מהרש"א חידושי אגדות מסכת עירובין דף סג עמוד א

שהורו הלכה בפני משה כו' מאי דרוש ונתנו וגו'. יש לדקדק כיון דכך מפורש בהאי קרא ונתנו בני אהרן אש וגו' מאי שייך ביה שהורו הלכה בפני משה ולישנא דמאי דרוש נמי קשה כיון שמפורש הוא בתורה וכבר שמעו מפי משה כמה פעמים כמפורש בפרק כיצד מעברין לפי סדר משנתן מפי משה וי"ל דאפשר לפרש הקרא שיתנו אש על המזבח לאו משל הדיוט אלא שיבעירו אותו מן אש הרבוצה על המזבח שהיא אש מן השמים כמפורש ביומא והם דרשו מהאי קרא ונתנו בני אהרן אש וגו' מן הדיוט ממש מבין הכירים כמפורש בת"כ והיינו אש זרה דכתיב בקרא והא דכתיב אשר לא צוה אותם שעשו כן בלי ציווי משה ואף על פי שהורו כראוי כפרש"י בפ' הוציאו לו וכתב הרא"ם אך קשה דמהכא משמע שמחמת סרחונם נענשו ואין הדבר כן שהרי משעה שהציצו בשכינה כו' ועוד שמזמן שנעשה העגל נתחייבו כלייה כו' והועילה תפלתו כו' ועוד שכבר נאמר למשה כו' ונקדש בכבודי ודרשו בזבחים כו' ע"ש באורך ועוד י"ל מההיא דפרק ד' מיתות דאמרו נדב ואביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני כו' א"ל הקדוש ברוך הוא נראה מי קובר את מי כו' דמשמע דמזה נענשו וי"ל דודאי עונש המיתה היה מטעמים אחרים כהנך דלעיל אלא דה"ק הכא לא מתו בני אהרן במיתה אש של מעלה אלא משום שהורו הלכה בפני רבן בדבר הנוגע באש של מעלה דהיינו אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט ודו"ק: